

ULASAN PERUNDANGAN

ENAKMEN KANUN JENAYAH SYARIAH (I) (NEGERI KELANTAN) 2019 PANDANGAN SEPINTAS LALU

Ramizah Wan Muhammad

ramizah@iiium.edu.my

Kulliyah Undang-undang Ahmad Ibrahim, Universiti Islam Antarabangsa Malaysia, Jalan Gombak 53100 Kuala Lumpur, Malaysia.

PENDAHULUAN

Undang-undang jenayah Islam adalah berbeza dengan undang-undang jenayah syariah di Malaysia. Begitu juga kesalahan jenayah dalam undang-undang Islam adalah berbeza dengan kesalahan jenayah syariah di Malaysia. Undang-undang Jenayah Islam yang sebenar terdiri daripada jenayah hudud, qisas dan takzir. Hukuman juga terdiri daripada jenis yang sama; hukuman hudud, qisas atau diat dan takzir. Undang-undang jenayah syariah di Malaysia terdiri daripada jenayah hudud, qisas dan takzir tetapi hukuman yang dikenakan, secara umumnya, berbentuk hukuman takzir walaupun jenis jenayah yang dilakukan ialah jenayah hudud seperti zina dan minum arak. Hukuman sedemikian juga dikira sebagai undang-undang jenayah Islam yang sebenar juga dengan mengambil kira hukuman takzir sebagai salah satu undang-undang dalam jenayah Islam.

Undang-undang jenayah syariah di Malaysia dibuat dan diluluskan oleh Badan Perundangan Negeri di setiap negeri di Malaysia. Walau bagaimanapun di Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur, Labuan dan Putrajaya, undang-undang jenayah syariah dibuat dan diluluskan oleh Parlimen, iaitu badan perundangan tertinggi di Malaysia. Punca kuasa kesalahan jenayah syariah di Malaysia diambil daripada istilah tatacara ataupun ajaran agama (*precepts*) daripada Jadual Kesembilan Senarai II Perlembagaan Persekutuan Malaysia. Setiap undang-undang Islam yang diluluskan pada peringkat negeri akan dipanggil Enakmen negeri atau Ordinan di Sarawak. Seperti negeri-negeri lain, Kelantan juga tidak ketinggalan membentangkan undang-undang jenayah syariah pada

peringkat negeri oleh Badan Perundangan Negeri Kelantan. Antara yang mutakhir ialah Enakmen Kanun Jenayah Syariah (1) 2019.

KESALAHAN JENAYAH SYARIAH DI MALAYSIA

Antara tujuan perundangan undang-undang kesalahan jenayah syariah di Malaysia adalah untuk menunjukkan bahawa Malaysia mengamalkan dua sistem perundangan, iaitu sistem perundangan yang bersifat *common law* dan sistem perundangan Islam. Kedua-dua sistem ini berjalan seiringan dalam sistem kehakiman dan perundangan di Malaysia dan mendapat taraf yang sama kerana kedua-duanya ialah ciptaan (*creation*) daripada Perlembagaan Malaysia. Walaupun skop undang-undang, hukuman dan jenis hukuman berbeza tetapi kedua-dua sistem ini mendapat pengiktirafan dan pengesahan dalam Perlembagaan Persekutuan Malaysia. Dengan kata lain, mahkamah syariah dan juga mahkamah awam (atau mahkamah sivil) ialah produk daripada Perlembagaan Persekutuan Malaysia dan patut mendapat pengiktirafan yang sama rata daripada semua peringkat; negeri mahupun persekutuan.

Selain itu, antara tujuan lain termasuklah kesalahan jenayah syariah dalam undang-undang Islam di Malaysia untuk mendidik masyarakat melalui kodifikasi undang-undang Islam tentang perkara yang bertentangan dengan agama Islam. Islam sebagai agama persekutuan perlu diperkuat dan diperjelas dengan mewujudkan peruntukan undang-undang untuk pelbagai jenis kesalahan yang bersalahan dengan syariah agar iman seseorang Muslim terpelihara, sekali gus kesucian agama Islam dilindungi oleh orang-orang yang beriman kepada hukum-hukum Allah.

Jenis-jenis kesalahan jenayah syariah di Malaysia dapat dibahagikan kepada empat. Pertama adalah tentang akidah seperti ajaran sesat dan dakwaan palsu. Kedua adalah tentang kesucian agama Islam dan institusi Islam seperti ajaran sesat, dan mengajar tanpa tauliah. Ketiga adalah tentang kesopanan dan kesusilaan. Antara contoh kesalahan di bawah kategori ini termasuklah berlagak seperti perempuan/lelaki dan menjadi pelacur. Jenis yang keempat ialah kesalahan pelbagai seperti *takfir*, memberi keterangan palsu dan menggalakkan maksiat. Yang keempat, jenis kesalahan jenayah syariah yang berkaitan dengan kes matrimoni seperti berpoligami tanpa izin mahkamah dan perkahwinan sindiket.

Jenis kesalahan tersebut perlu dibendung dalam masyarakat agar bersesuaian dengan Rukun Negara Malaysia yang menekankan konsep

kesopanan dan kesusilaan dalam kalangan rakyat Malaysia. Rakyat yang bermoral dan berintegriti ialah refleksi negara yang bertamadun. Selain itu, kesalahan yang berikutnya perlu dikawal agar aspek yang menepati Rukun Negara Malaysia yang berikutnya dapat dicapai, iaitu kedaulatan undang-undang. Setiap enakmen kesalahan jenayah syariah negeri diluluskan oleh badan perundangan negeri masing-masing dan mendapat perkenan diraja (*Royal Assent*) daripada sultan atau raja bagi negeri yang bersultan dan beraja.

UNDANG-UNDANG KESALAHAN JENAYAH SYARIAH

Di Malaysia, secara umumnya, kesalahan jenayah syariah diperuntukkan dalam Enakmen kesalahan jenayah syariah di negeri masing-masing. Contohnya di Selangor, kesalahan jenayah syariah diletakkan dalam Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah Negeri Selangor 1995. Di Kedah pula menggunakan Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah Kedah Darul Aman 2014. Sarawak menggunakan Ordinan Kesalahan Jenayah Syariah 2001. Wilayah Persekutuan menggunakan undang-undang yang berkaitan dengan kesalahan jenayah syariah yang terdapat dalam Akta Kesalahan Jenayah Syariah 1997.

Terdapat negeri yang menggunakan nama undang-undang yang lain seperti Perlis yang menggunakan istilah Enakmen Jenayah dalam Syara' 1991. Di Terengganu pula, mereka menggunakan Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah (Takzir) 2001. Di Melaka, Enakmen Kesalahan Syariah Melaka 1991 digunakan dengan membuang perkataan jenayah pada nama enakmen.

Di Kelantan, kesalahan jenayah syariah dimaktubkan dalam Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994 (EMAIK 1994) dan Enakmen Kanun Jenayah Syariah 1985. Walau bagaimanapun, yang terkini, Enakmen Kanun Jenayah Syariah (1) Negeri Kelantan 2019 (EKJS2019) telah dikuatkuasakan pada November 2021. Oleh itu, enakmen lama, iaitu Enakmen Kanun Jenayah Syariah 1985 dimansuhkan. Undang-undang kesalahan jenayah syariah yang terpakai di Kelantan pada ketika ini ialah Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994 dan Enakmen Kanun Jenayah Syariah (1) Kelantan 2019.

ANALISIS TERHADAP ENAKMEN KANUN JENAYAH SYARIAH (I) (NEGERI KELANTAN) 2019

EKJS 2019 mengandungi sembilan bahagian. Bahagian pertama ialah permulaan enakmen yang mengandungi tajuk, tafsiran dan kuasa prerogatif Sultan Kelantan sebagai Ketua Agama Islam Negeri Kelantan. Bahagian kelapan tentang pengecualian dan bahagian yang kesembilan adalah berkisar tentang perkara-perkara am seperti penetapan pusat pemulihan dan kuasa mahkamah untuk memberikan hukuman bagi kesalahan kali kedua. Bagi semua bahagian kecuali bahagian 1, VII, VIII dan IX, istilah takzir digunakan untuk merujuk pada penambahbaikan enakmen dengan memasukkan beberapa kesalahan tambahan daripada enakmen yang asal yang telah dimansuhkan, iaitu Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah 1985.

1. Istilah Bahasa Arab

Dalam bahagian tafsiran terdapat 28 istilah bahasa Arab digunakan dalam EKJS 2019. Antara istilah bahasa Arab yang ditafsirkan termasuklah *ariyyah*, *dhamam*, *luqatah* dan *maksiyat*. *Maksiyat* mengikut tafsiran EKJS 2019 adalah berkaitan dengan kesalahan seksual yang berkait rapat dengan penjagaan keturunan, walaupun maksud *maksiyat* yang sebenar ialah perbuatan yang mengingkari perintah Allah dan bersifat dosa dan tidak terhad kepada kesalahan seksual sahaja. Jika dibandingkan dengan EMAIK 1994, lebih banyak lagi istilah bahasa Arab telah ditafsirkan dalam EKKJS 2019. Perkara ini merupakan satu pembaharuan dan penambahbaikan dalam undang-undang Islam di tanah air.

2. Kesalahan Takzir berhubung dengan Penjagaan agama

Bahagian II dalam EKJS 2019 adalah tentang kesalahan takzir yang berkaitan dengan penjagaan agama. Penjagaan agama ialah elemen yang pertama dalam maqasid syariah. Agama di sini bukan bermaksud Islam secara harfiah tetapi lebih merujuk penjagaan iman dan akidah umat Islam. Segala bentuk ajaran sesat dan kepercayaan di luar batas syarak adalah perlu untuk dikekang kerana bertentangan dengan akidah islamiah dan seterusnya dapat menggugat kedudukan dan kesucian agama Islam. Antara kesalahan yang disenaraikan dalam enakmen ini termasuklah sihir, percubaan keluar agama Islam, dakwaan palsu, memutar belit ajaran agama Islam, tidak menghormati bulan Ramadan dan *takfir*. Perkara yang

sangat menarik dalam EKJS 2019 ini ialah enakmennya menggunakan istilah takzir, iaitu istilah yang merujuk perbuatan yang tidak dinyatakan dengan jelas hukuman yang patut dikenakan terhadap pesalah tetapi perbuatan tersebut adalah bertentangan dengan ajaran Islam. Sebagai contoh, Seksyen 5, iaitu kesalahan dakwaan palsu, dan Seksyen 4, iaitu mengenai sihir tidak terdapat dalam EMAIK 1994 dan dimasukkan dalam EKJS 2019.

3. Kesalahan Takzir berhubung dengan Penjagaan diri dan Maruah

Bahagian ketiga dalam EKJS 2019 adalah tentang penjagaan diri dan juga maruah yang berkaitan dengan maqasid syariah yang berikutnya, iaitu menjaga kehidupan dan juga harga diri seseorang. Kesalahan yang terdapat dalam enakmen ini adalah seperti liwat, *musahqah*, persetubuhan dengan mayat dan bukan manusia yang merupakan antara contoh kesalahan yang berkait rapat dengan kesihatan tubuh badan kita, sama ada fizikal atau mental. Kesalahan seperti perbuatan atau percakapan tidak sopan, mendedahkan aurat, perempuan berlagak seperti lelaki atau sebaliknya ialah perbuatan yang berkaitan dengan maruah diri sebagai individu Muslim dan seterusnya boleh mengganggu kesucian agama Islam yang melarang kita daripada melakukan perbuatan tersebut. Terdapat 21 kesalahan dalam bahagian ketiga EKJS. Antara yang terbaharu termasuklah derhaka kepada ibu bapa yang merupakan satu perbuatan dosa besar dalam syariah dan tiada sebarang hukuman dunia dinyatakan dalam nas. Kesalahan seperti ini merupakan suatu pembaharuan dan penambahbaikan dalam undang-undang Islam di Malaysia apabila perbuatan dosa besar dinaik taraf menjadi satu kesalahan jenayah syariah di Malaysia.

4. Kesalahan Takzir Berhubungan dengan Penjagaan Akal

Terdapat dua kesalahan yang terdapat dalam bahagian keempat EKJS 2019. Kesalahan pertama ialah minum minuman yang memabukkan ataupun dalam istilah bahasa Arab ialah *muskirat*. Kesalahan di bawah seksyen ini tidak hanya terhad kepada mereka yang meminum arak atau minuman memabukkan tetapi juga termasuklah mereka yang menjual, membuat, menawarkan mempamerkan untuk jualan dan segala perbuatan yang berkait rapat dengan aktiviti minum arak dan minuman yang memabukkan. Dalam enakmen ini penggunaan minuman yang memabukkan digunakan dan bukannya arak seperti yang dinyatakan dalam al-Quran dan hadis.

5. Kesalahan Takzir yang berhubung dengan Penjagaan Harta

Kesalahan takzir yang melibatkan penjagaan harta diletakkan di bahagian kelima EKJS 2019. Terdapat enam kesalahan takzir dalam bahagian ini seperti berjudi, memakan harta anak yatim, mengambil riba dan melibatkan diri dalam muamalat yang bertentangan dengan hukum syarak. Kesalahan berjudi adalah lebih tepat diklasifikasikan sebagai kesalahan berhubung dengan harta dalam EKJS 2019 berbanding dengan enakmen kesalahan jenayah syariah di negeri-negeri lain yang diletakkan di bawah kesucian agama Islam dan institusi Islam. Satu lagi kesalahan yang menarik untuk dikongsikan di sini ialah kesalahan yang dilakukan oleh peniaga yang mengurangkan ukuran dan timbangan juga diletakkan di bawah kesalahan jenayah syariah.

6. Kesalahan Takzir berhubung dengan Penjagaan Keturunan

Menjaga keturunan merupakan satu kewajipan bagi setiap umat Islam agar bangsa yang lahir adalah daripada pernikahan yang sah mengikut hukum syarak dan diketahui siapa ibu bapa serta keluarga masing-masing. Oleh itu, segala bentuk maksiat yang menjurus kepada ketidaktentuan keturunan adalah tidak dibenarkan sama sekali. Kesalahan seperti pelacuran, zina, sumbang mahram dan hamil luar nikah terkandung dalam EKJS 2019. Pada masa yang sama, percubaan untuk melakukan zina seperti berkhalwat dan segala bentuk percubaan untuk melakukan maksiat adalah termasuk sebagai kesalahan. Perbuatan percubaan melakukan kesalahan tersebut dikira sebagai jenayah syariah walaupun masih belum memenuhi kriteria sebagai jenayah sebenar (*complete crime*).

7. Persubahatan dan Percubaan

Bahagian yang berikutnya merujuk semua kesalahan takzir dalam EKJS 2019 tetapi berlakunya persubahatan seperti komplot dan konspirasi dengan mana-mana pihak untuk memastikan jenayah itu berjaya dilakukan. Persubahatan bukan hanya terhad pada penglibatan fizikal tetapi termasuk juga segala bentuk hasutan yang menyebabkan pesalah bersetuju untuk melakukan jenayah. Percubaan untuk melakukan jenayah juga dikira sebagai satu bentuk jenayah takzir dan boleh dikenakan hukuman takzir yang bersesuaian.

8. Bahagian Pengecualian

Bahagian kelapan dalam EKHS 2019 ialah bahagian pengecualian seperti perbuatan kanak-kanak yang belum mencapai usia baligh, orang gila ataupun orang yang dipaksa melakukan kesalahan. Yang terakhir ialah perkara-perkara am yang berkait rapat dengan hukuman yang dijalankan mengikut EKJS 2019 seperti hukuman bagi kesalahan kedua dan juga kesalahan yang tidak ditentukan hukumannya.

HUKUMAN

Kuasa yang diberikan oleh Parlimen kepada mahkamah syariah untuk menghukum pesalah jenayah syariah adalah termaktub dalam Akta 355, iaitu Akta Mahkamah Syariah (Bidang kuasa Jenayah) 1965 (Pindaan) 1984. Mengikut Seksyen 2 Akta 355 ini jumlah maksimum hukuman yang boleh dikenakan terhadap pesalah jenayah syariah adalah seperti yang berikut:

1. Denda tidak melebihi RM5000
2. Penjara tidak melebihi tiga tahun
3. Sebat tidak melebihi enam kali sebatan.

Yang membezakan hukuman yang ada dalam enakmen 1985 (Kelantan) dan EMAIK 1994 ialah jenis hukuman alternatif atau sebarang hukuman lain selain tiga hukuman di atas. Dalam EKJS 2019 telah ada hukuman lain, iaitu hukuman alternatif lain termasuklah hukuman restoratif. Istilah yang digunakan dalam EKJS 2019 merujuk hukuman lain ialah “apa-apa perintah yang wajar”. Sebagai contoh dalam Seksyen 47 (e), iaitu kesalahan sumbang mahram:

Jika mahkamah telah mensabitkan mana-mana orang atau sesuatu kesalahan, mahkamah boleh jika berpuas hati sebagai tambahan kepada apa-apa hukuman yang ditentukan bagi kesalahan itu, boleh memerintahkan apa-apa perintah yang wajar.

Begitu juga dalam Seksyen 50 (2) untuk kesalahan khalwat, Seksyen 14(4) untuk kesalahan liwat dan Seksyen 6(2) untuk percubaan keluar daripada agama Islam.

Dalam Bahagian kesembilan EKJS 2019, iaitu bahagian am Seksyen 65, jelas memperuntukkan hukuman gantian yang bersifat khidmat masyarakat atau hukuman tambahan bagi apa-apa hukuman yang telah ditentukan oleh kesalahan itu.

KESIMPULAN

Terdapat keperluan yang amat jelas untuk memperkasakan mahkamah syariah dan mempelbagaikan hukuman terhadap pesalah jenayah syariah. EKJS 2019 merupakan contoh apabila beberapa kesalahan takzir dimasukkan dalam enakmen yang tidak terdapat dalam mana-mana enakmen atau kesalahan jenayah syariah sebelumnya, seperti derhaka kepada ibu bapa, persetubuhan dengan mayat, gangguan seksual dan lain-lain. Selain jenis kesalahan, hukuman yang diperuntukkan dalam EKJS 2019 patut dialu-alukan apabila hukuman berbentuk alternatif seperti khidmat masyarakat ditambah dalam EKJS 2019. Pada pandangan penulis, objektif utama EKJS 2019 adalah untuk menaik taraf enakmen sedia ada dan juga mengiktiraf hukuman berbentuk restoratif sebagai satu bentuk hukuman yang wujud dalam undang-undang Islam yang sebenar. Undang-undang jenayah Islam perlu diperluas dari segi konsep hukuman dan jenis hukuman yang bukan hanya terhad pada hukuman retributif tetapi juga termasuk hukuman restoratif.

RUJUKAN

Enakmen Kanun Jenayah Syariah (1) 2019.